

DZIEŁO, ZLECENIE, UTWÓR

CZYLI CZYM JEST WŁAŚCIWIE
TŁUMACZENIE?

XXVII WARSZTATY TEPIS PRZEKŁADU PRAWNICZEGO I SPECJALISTYCZNEGO

Paweł Gugła

- adwokat – partner w kancelarii LAW FIRM SZUCHA Drożdżał Gugła Sobolak i Partnerzy
- tłumacz przysięgły języka niemieckiego
- tłumacz konferencyjny
- wykładowca w IPSKT ILS UW i PSKT UMK

KAZUSY

KAZUS 1

- Wioletta S. oraz Spółka: UMOWA O DZIEŁO
- tłumaczenie z języka angielskiego na język polski i odwrotnie,
- tłumaczenie dokumentów związanych z działalnością firmy (umów i kontraktów, specyfikacji technicznych, dokumentacji korporacyjnej, korespondencji firmowej)
- przystąpienie do wykonania tłumaczenia wymagało każdorazowo złożenia zamówienia na wykonanie tłumaczenia,
- termin dostarczenia tłumaczenia,
- miesięczne wynagrodzenie za określone w umowie minimum wykonanych tłumaczeń.

KAZUS 2

- Tomasz Z. oraz Spółka: współpraca przez okres kilku lat
- tłumaczenie z języka niemieckiego na język polski i odwrotnie,
- tłumaczenie dokumentów związanych z działalnością firmy (umów i kontraktów, specyfikacji technicznych, dokumentacji korporacyjnej, korespondencji firmowej, protokołów posiedzeń rady nadzorczej),
- przed przystąpieniem do wykonania tłumaczenia każdorazowo zawierano umowę na wykonanie konkretnego tłumaczenia,
- termin dostarczenia tłumaczenia,
- wynagrodzenie za dostarczone tłumaczenia liczone na podstawie ilości stron przetłumaczonego tekstu,
- 1 str. = 1800 znaków

DZIEŁO VS. ZLECENIE

KODEKS CYWILNY

Art. 627. Przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia.

Art. 734. § 1. Przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie.

Art. 750. Do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

POZOSTAWANIE W GOTOWOŚCI DO PRACY

„Tłumaczenie dokumentów z języka angielskiego na polski i odwrotnie, nawet ograniczone do danej branży, nie może być w takiej sytuacji kwalifikowane jako wykonywanie oznaczonego dzieła w rozumieniu art. 627 k.c. Nie jest to czynność właściwa dla umowy o dzieło w sytuacji, gdy tłumacz pozostaje w gotowości do pracy, która polega na powtarzalnym tłumaczeniu dokumentów związanych z branżową działalnością firmy i za którą otrzymuje stałe (miesięczne) wynagrodzenie, a przy tym umowa trwa kilka lat.”

SN z 6.4.2011, II UK 315/10

UMOWA O ŚWIADCZENIE USŁUG

- ✓ wynagrodzenie nie za wykonanie dzieła, ale za gotowość do wykonania świadczenia
- ✓ stałe miesięczne wynagrodzenie
- ✓ długotrwały stosunek umowny

UMOWA O ŚWIADCZENIE USŁUG

PROBLEMATYCZNE UZASADNIENIE

„W przypadku zwykłego tłumaczenia tłumacz nie tworzy żadnego dzieła, lecz tylko dokonuje zwykłej czynności translatorskiej, zwłaszcza gdy przedmiotem nie jest szczególne dzieło literackie, lecz tylko "dokumenty związane z działalnością firmy, w szczególności umowy i kontrakty, specyfikacje techniczne, dokumentacja korporacyjna, korespondencja firmowa" (§ 1 umowy). Wykonanie oznaczonego dzieła z art. 627 k.c., to stworzenie dzieła, które poprzednio nie istniało. Trudno uznać za takie tłumaczenie dokumentów związanych z działalnością firmy.”

SN z 6.4.2011, II UK 315/10

DLA ZUS WSZYSTKO JEST ZLECENIEM

KAZUS 2

- Tomasz Z. oraz Spółka: współpraca przez okres kilku lat
- tłumaczenie z języka niemieckiego na język polski i odwrotnie,
- tłumaczenie dokumentów związanych z działalnością firmy,
- przed przystąpieniem do wykonania tłumaczenia każdorazowo zawierano umowę na wykonanie konkretnego tłumaczenia,
- termin dostarczenia tłumaczenia,
- wynagrodzenie za dostarczone tłumaczenia liczone na podstawie ilości stron przetłumaczonego tekstu,
- 1 str. = 1800 znaków

STANOWISKO ZUS

- każda czynność polegająca na wykonywaniu tłumaczeń związanych z bieżącą działalnością firmy będzie stanowiła umowę o świadczenie usług,
- powtarzalne wykonywanie czynności,
- niemożliwość poddania umówionego rezultatu sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych,
- zaufanie jest właściwe dla umów zlecenia,
- stała gotowość do wykonywania zleceń spółki

CZYM JEST UMOWA O DZIEŁO?

„PRZYSZŁY, Z GÓRY OKREŚLONY, SAMOISTNY,
MATERIALNY LUB NIEMATERIALNY, LECZ
UCIELEŚNIONY, OBIEKTYWNIENIE OSIĄGALNY
I (W DANYCH WARUNKACH) PEWNY REZULTAT PRACY
I UMIEJĘTNOŚCI PRZYJMUJĄCEGO ZAMÓWIENIE,
KTÓREGO CHARAKTER NIE WYKLUCZA MOŻLIWOŚCI
ZASTOSOWANIA PRZEPISÓW O RĘKOJMI ZA WADY”

(A. Brzozowski, w: System prawa cywilnego, t. 7, s. 333
w podrozdziale pt.: „Przedmiot umowy o dzieło”).

DZIEŁO VS. ZLECENIE

UMOWA O DZIEŁO

REZULTAT

UMOWA ZLECENIA
(O ŚWIADCZENIE
USŁUG)

STARANNE
DZIAŁANIE

UMOWA TOMASZA Z.

UMOWA O DZIEŁO	
Zawarta w dniu <u>01.03.2012</u>	pomiędzy <u>XXX SP. Z O.O.</u>
(data zawarcia umowy)	
<u>WARSZAWA, UL.; KRS; NIP; REGON</u>	
(nazwa i siedziba zleceniodawcy)	
zwanym dalej Zamawiającym, reprezentowanym przez:	
1) <u>BB-PREZESA ZARZĄDU</u>	2) <u>AA- CZŁONKA ZARZĄDU</u>
a <u>TOMASZEM Z.</u>	zam. <u>WARSZAWA, UL.</u>
zwanym dalej Wykonawcą	
§ 1. Zamawiający zamawia, a Wykonawca przyjmuje zamówienie wykonania tłumaczenia z j.niem. na j.polski / pol.-niem.:	
1) Prot.1/2012 (5.5str.-1str.powt.=4str.) + Prot.2/2012 (4.5str.-1str.powt.=3.5str.) + Prelim.2012 (1str.-0.5str.powt.=0,5str.) = 8str.x50zł/str = 400,- zł	
2) Oświadc. (1str.) + Polisy/plik nr1 (17str.) + Polisy/plik nr2 (40str.) = 58str.x50zł/str.x1,25(PDF/OCR:korekta+layout) = 3.625,- zł	
SUMA (1+2) = 400,- zł + 3.625,- zł = 4.025,- zł brutto	
w terminie do dnia <u>12.03.2012</u>	
§ 2. Do wykonania dzieła Zamawiający powierza <u>materiały (w tym przygotowawcze) w postaci elektron., faksu i in.</u>	
§ 3. Za wykonane dzieło, Zamawiający zapłaci Wykonawcy kwotę złotych <u>4.025,- zł brutto</u>	
brutto w terminie <u>14</u> dni od daty odbioru dzieła i złożenia rachunku. Od w/w wynagrodzenia Zamawiający odliczy należną zaliczkę na podatek dochodowy.	
§ 4. Zmiana umowy wymaga zachowania formy pisemnej.	
§ 5. W sprawach nieuregulowanych w umowie mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego w części dotyczącej umowy o dzieło.	
§ 6. Umowę spisano w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron.	
Wykonawca zrzeka się praw autorskich na rzecz Zamawiającego. Wykonawca nie jest zarejestrowany w Urzędzie Pracy jako bezrobotny.	
Strony ustalają, że Zamawiający przejmuje odpowiedzialność wobec osób trzecich za działania Wykonawcy podejmowane w związku z niniejszą umową.	
ZAMAWIAJĄCY	WYKONAWCA

KONTRARGUMENTY

ARGUMENT ZUS

każda czynność polegająca na wykonywaniu tłumaczeń związanych z bieżącą działalnością firmy będzie stanowiła umowę o świadczenie usług

KONTRARGUMENT

przetłumaczony tekst stanowi z góry określony, samoistny, materialny i ucieleśniony rezultat pracy i kwalifikacji tłumacza

KONTRARGUMENTY

ARGUMENT ZUS

powtarzalne
wykonywanie czynności

KONTRARGUMENT

czynności były wykonywane
každorazowo na podstawie
odrębnej umowy o dzieło

KONTRARGUMENTY

ARGUMENT ZUS

niemożliwość poddania
umówionego rezultatu
sprawdzianowi na istnienie wad
fizycznych

KONTRARGUMENT

istnieje szereg sposobów na
zweryfikowanie jakości
tłumaczenia
trzeba mieć do tego tylko
właściwe kwalifikacje

ZUS A LOGIKA

Z USASADNIENIA ZUS:

„w przypadku umów realizowanych przez Tomasza Z. weryfikacja ma charakter wyłącznie formalny. Poprawność wykonania tłumaczeń mógłby zweryfikować wyłącznie tłumacz i to wyższej klasy. Poza dyskusją jest, że zadanie powierzono Tomaszowi Z. na zasadzie zaufania co do jego umiejętności. Zaufanie zaś jest właściwe dla umów zlecenia.”

WERYFIKOWALNOŚĆ TŁUMACZENIA

- norma jakościowa PN-EN 15038,
- posiłkowo Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzenia egzaminu na tłumacza przysięgłego (Dz. U. z dnia 26 stycznia 2005 r.)

Art. 8.1. kryteria oceny tłumaczeń pisemnych

- ✓ zgodność treści przekazanej w tłumaczeniu z treścią oryginału;
- ✓ zastosowanie terminologii i frazeologii subjęzyka specjalistycznego;
- ✓ poprawność gramatyczna, ortograficzna i leksykalna;
- ✓ zastosowanie rejestru [stylu funkcjonalnego] języka właściwego dla danego rodzaju tekstu)

WERYFIKOWALNOŚĆ TŁUMACZENIA

BRAK KWALIFIKACJI ZUS NIE OZNACZA
NIEMOŻLIWOŚCI WERYFIKACJI
TŁUMACZENIA

KONTRARGUMENTY

ARGUMENT ZUS

zaufanie jest właściwe dla umów
zlecenia,

KONTRARGUMENT

zaufanie jest właściwe dla
większości umów o świadczenie
usług

rozsądny człowiek kieruje się
zaufaniem także przy wyborze
krawca, fryzjera, stolarza,
mechanika samochodowego,
firmy remontowej, biura podróży
itp.

KONTRARGUMENTY

ARGUMENT ZUS

gotowość do wykonywania
zleceń

KONTRARGUMENT

spółka powierzała profesjonalnemu tłumaczowi, oferującemu swe usługi równolegle na rzecz wielu innych podmiotów, wykonanie świadczenia polegającego na przekładzie specjalistycznego tekstu (zawierającego słownictwo techniczne, prawnicze i ekonomiczne), w z góry ustalonym terminie, za wynagrodzeniem stanowiącym wielokrotność jednej strony przetłumaczonego tekstu, a tłumacz – w razie braku kolizji z innymi obowiązkami – powierzone mu zadanie przyjmował

JAKICH KLAUZUL NALEŻY UNIKAĆ?

- ✓ uzgodnienie stałego wynagrodzenia nie za określony rezultat, ale za gotowość do pracy,
- ✓ zawarcie umowy ramowej ze zobowiązaniem się Przyjmującego Zamówienie do pozostawania w gotowości do pracy
- ✓ uprawnienie Zamawiającego do kontroli wykonania dzieła na każdym etapie jego realizacji,
- ✓ uprawnienie Zamawiającego do nadzoru nad wykonywaniem dzieła na każdym etapie jego realizacji,

UTWÓR

USTAWA
z dnia 4 lutego 1994 r.
o prawie autorskim i prawach pokrewnych
Art. 1.

1. Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).
2. (...)
- 2¹. (...)
3. Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną.
4. Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.

UTWÓR

- ✓ każdy przejaw działalności twórczej
- ✓ o indywidualnym charakterze
- ✓ ustalony w jakiegokolwiek postaci

UTWÓR ZALEŻNY

Art. 2.

1. Opracowanie cudzego utworu, w szczególności tłumaczenie, przeróbka, adaptacja, jest przedmiotem prawa autorskiego bez uszczerbku dla prawa do utworu pierwotnego.

CO NIE JEST UTWOREM?

Art. 2.

Art. 4. Nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

- 1) akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- 2) urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;
- 3) opublikowane opisy patentowe lub ochronne;
- 4) proste informacje prasowe.

TŁUMACZENIE UTWORU JEST UTWOREM

„Każde tłumaczenie cudzego utworu, z zastosowaniem wyłączeń, o jakich mowa w art. 4 ustawy z 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jest przedmiotem prawa autorskiego.”

Wyrok SA w Katowicach z 27.05.2010, I ACa 129/10

TŁUMACZENIE UTWORU JEST UTWOREM

„Z art. 4 tej ustawy wynika, że przedmiotem prawa autorskiego nie są akty normatywne lub ich urzędowe projekty, urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole, opublikowane opisy patentowe lub ochronne i proste informacje prasowe.

Zestawienie treści tych dwóch przepisów pozwala na uznanie, że każde tłumaczenie cudzego utworu, z zastosowaniem wyłączeń o jakich mowa w art. 4 jest przedmiotem prawa autorskiego.

Przy tego rodzaju wykładni językowej istotne znaczenie ma to czy przedmiot tłumaczenia jest utworem w rozumieniu przepisów prawa autorskiego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego mimo, iż w przypadku późniejszego słownika był to zestaw około 7500 pojedynczych słów a w przypadku rozmówek zestaw słów i niewielka ilość prostych zwrotów, na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć twierdząco. Pozwana Małgorzata M. decydując się na tłumaczenie na szereg języków obcych zestawu słów polskich dokonało określonego ich wyboru. Tego rodzaju działalność niewątpliwie jest twórczą i ma charakter indywidualny. Z większego zbioru słów i zwrotów musiano dokonać wyboru tych, które wydawca uznał za najbardziej przydatne dla ewentualnego użytkownika słownika czy rozmówek.”

Wyrok SA w Katowicach z 27.05.2010, I ACa 129/10

CZY TŁUMACZENIE JEST UTWOREM?

„Tłumaczenie z języka obcego na język polski może być utworem w rozumieniu ustawy z 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych jeżeli zawiera niezbędne cechy, które musi posiadać każdy utwór. Musi to więc być taki przejaw działalności twórczej, który ma indywidualny charakter.”

Wyrok SN 24.07.2009, II CSK 66/09

CZY TŁUMACZENIE JEST UTWOREM?

„Tłumaczenie z języka obcego na język polski może być utworem w rozumieniu wspomnianej ustawy jeżeli zawiera niezbędne cechy, które musi posiadać każdy utwór. Musi to więc być taki przejaw działalności twórczej, który ma indywidualny charakter. Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku przyjął, bez bliższego zbadania tej okoliczności, że tłumaczenie haseł w encyklopedii muzycznej jakiego dokonał powód było utworem. Diagramy poszczególnych kompozytorów zawarte w angielskim wydaniu "The Guinness Who's Who of Jazz." zawierają proste informacje o ich życiu i twórczości. Nie można wobec tego z góry założyć, że ich tłumaczenie było utworem w rozumieniu art. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.”
Wyrok SN 24.07.2009, II CSK 66/09

CZY TŁUMACZENIE JEST UTWOREM?

„Nie każde tłumaczenie stanowi opracowanie w świetle postanowień ustawy z dnia 4 grudnia 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych i w związku z tym nie każdy tłumacz może być uznany za twórcę.”

Wyrok WSA w Szczecinie z 16.02.2005, I
SA/Sz 439/04

CZY TŁUMACZENIE „NIEUTWORU” JEST UTWOREM?

„1. Nie może być uznany za utwór i objęty ochroną prawa autorskiego taki przejaw ludzkiej aktywności umysłowej, któremu brak cech dostatecznie indywidualizujących, to jest odróżniających go od innych wytworów podobnego rodzaju i przeznaczenia.

2. Prawo autorskie zależne powstać może wówczas, gdy istnieje uprzednio - i równolegle - autorskie prawo "pierwotne" do utworu, którego twórczego opracowania dokonała osoba powołująca się na przysługujące jej prawo zależne.”

Wyrok SN z 13.01.2006, III CSK 40/05

TŁUMACZENIE JAKO UTWÓR PIERWOTNY (NIEZALEŻNY)

„W ust. 2 zdefiniowano prawo zależne jako prawo do rozporządzania i korzystania z opracowania, zależne od zezwolenia twórcy utworu pierwotnego, chyba że autorskie prawa majątkowe do utworu pierwotnego wygasły. Już z samej definicji praw zależnych wynika ich akcesoryjny charakter. Przysługują one bowiem na dobru niematerialnym, które powstało w oparciu o cudzy utwór korzystający z ochrony autorsko-prawnej. Innymi słowy, prawo autorskie zależne powstać może wówczas, gdy istnieje uprzednio - i równolegle - autorskie prawo "pierwotne" do utworu, którego twórczego opracowania dokonała osoba powołująca się na przysługujące jej prawo zależne. Brak prawa pierwotnego, czy to z uwagi na niewykazywanie przez opracowane elementy istotnych cech utworu, czy to z uwagi na wyłączenie ochrony prawa autorskiego z mocy art. 4 ustawy, musi skutkować przyznaniem osobie dokonującej opracowania tychże elementów ochrony przewidzianej dla utworu pierwotnego.”

Wyrok SN z 13.01.2006, III CSK 40/05

TŁUMACZENIE JAKO UTWÓR PIERWOTNY (NIEZALEŻNY)

TŁUMACZENIE JAKO UTWÓR PIERWOTNY (NIEZALEŻNY)

Przyjęcie wbrew wywodom kasacji, że te przejawy działalności ludzkiej, o których mowa w art. 4 pr. aut.p.p., jako nie stanowiące przedmiotu prawa autorskiego, nie są utworem w rozumieniu ustawy, oznacza, jak wyżej wskazano, że nie mogą stanowić przedmiotu opracowania w rozumieniu art. 2 ustawy, zatem nie mogą przysługiwać dokonującym opracowań prawa zależne. Skoro zatem skarżąca dokonała opracowania elementów niepodlegających ochronie prawa autorskiego, to można mówić co najwyżej o powstaniu pierwotnego utworu i pierwotnych praw autorskich. Warunkiem tego jest jednak uprzednie ustalenie, że przedmiot ewentualnej ochrony spełnia przesłanki uznania go za "utwór" w rozumieniu art. 1 ust. 1 u. o pr. aut. Musi zatem spełniać trzy główne cechy, to jest: 1) dobro takie jest przejawem działalności twórczej, 2) ma charakter indywidualny, 3) zostało ustalone w jakiegokolwiek postaci.

Wyrok SN z 13.01.2006, III CSK 40/05

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

pawel.gugala@lawfirmszucha.com